

Buğdayda ekim sıklığı

Buğdayda ekim sıklığı: ekim normu, tohum sıklığı veya tohum miktarı şeklinde de ifade edilebilmektedir.

Türkiye’de buğday üzerine yapılan araştırmalarda genelde buğday ekimi, 20 cm sıra arası mesafe ve metrekareye 450 ile 550 tohum sıklığı dikkate alınarak yapılmaktadır. Fakat bazı araştırmalarda (özellikle elle ekim yapılan) 20 cm’den fazla sıra arası (örneğin 25 veya 30 cm) mesafenin tercih edildiği görülmektedir. Özel araştırmalarda (örneğin buğday genetiği ve ıslahı) farklı sıra aralıkları tercih edilebilir ve bunun gerekçesi de olabilir.

Türkiye’de yeni geliştirilen ve üretilen buğday ekim mibzerlerinde sıra arası mesafe için iki seçenek sunulmaktadır: 14 cm veya 12.5 cm

<https://ozdoken.com.tr/tr-TR/Product/Group/ekim-grubu/hububat-mibzeri/hububat%20mibzeri>

<http://www.sakalak.com/tr/urun/1/universal-kombine-hububat-ekim-makinesi>

Buğday araştırmalarında yaygın olarak tercih edilen sıra aralığı (20 cm) ile yeni buğday mibzerinin sıra araları (14 cm veya 12.5 cm) arasında yaklaşık 6 cm ile 7.5 cm arasında fark oluşmaktadır.

Aslında bu farklılık, uzun süredir bilinmektedir. Bu farklılık belki de çiftçinin buğday ekim sıklığındaki alışkanlıklarını da anlamamıza yardımcı olabilir.

Eski çiftçi mibzerlerinde sıra aralığı 17 cm civarındaydı. Fakat yeni çiftçi mibzerlerinde sıra arası mesafe 12.5 cm’e kadar düşürülmüş durumda.

Buğday araştırmalarında uzun süreden beri 20 cm sıra arası mesafe değiştirilmeden korunuyor. Buğday çeşidi geliştirme çalışmaları sabit sıra arası mesafede (20 cm) yapılmaktadır. Çeşit tescilinden sonra çiftçi, söz konusu çeşidi 14 cm veya 12.5 cm sıra arasında ekmektedir. Aslında o çeşit, 20 cm’den dar sıra aralığı için geliştirilmediği söylenebilir.

Çiftçi mibzerindeki sıra arası mesafe aslında metrekareye ekilecek tohum miktarını da etkilemektedir. Eski mibzerle (17 cm sıra arası) ile yeni mibzerin (14 cm veya 12.5 cm) ekim normu karşılaştırıldığında, yeni mibzerle yapılacak ekimlerde metrekareye daha fazla tohum ekilebileceği anlaşılmaktadır.

Eski mibzerle (17 cm sıra arası) yapılan ekimlerde 1 metrekarede yaklaşık 6 sraya ($100\text{cm}/17\text{cm}=5.9$ sıra) ekim yapılırken, yeni mibzerde (14 cm sıra arası) yaklaşık 7 sraya ($100\text{cm}/14\text{cm}=7.14$ sıra) ekim yapılabilmektedir. Yeni mibzer (14 cm sıra arası) ile yapılan her

metrekareye ekimde 1 sıra daha fazla ekim yapılacağından, 1 metrekareye daha fazla tohum ekileceği anlaşılmaktadır. Çiftçi de yeni mibzer ile 1 metrekareye zaten beklendiği gibi daha fazla tohum ekmektedir.

Bu durumun daha iyi anlaşılabilmesi için araştırma bulguları ile çiftçi uygulamalarını karşılaştırmak gerekir.

Buğdayda yapılan ekim sıklığı araştırmalarında, 1 metrekareye ortalama olarak 500 adet tohumun (20 cm sıra aralında) ekilmesi tavsiye edilmektedir. Araştırma bulgularına göre 1 metrekarede 5 sıra (100 cm/20 cm = 5 sıra) oluşturulmaktadır. Her bir sraya ise 100 adet tohum (500 adet tohum/5 sıra) ekilmektedir.

Buğdayda ekim sıklığı araştırmalarının önerdiği 1 metrekaredeki sıra sayısı (20 cm aralıklı 5 sıra) ile yeni çiftçi mibzerinin sıra sayısı (14 cm aralıklı 7 sıra) karşılaştırıldığında, yeni mibzerin 1 metrekareye 2 sıra daha fazla ekim yapabildiği anlaşılmaktadır.

Araştırma bulgularına göre örneğin 1 dekara (20 cm sıra arasında) 500 bin tohum (500 tohum $\times$ 1000 m²=500.000 tohum) buğday tohumunun ekilmesi önerilmektedir. Bu buğday tohumunu yeni mibzerle (14 cm sıra aralıklı) ekersek dekara 700 bin tohum ekeriz. Çünkü yeni mibzerle her bir metrekarede 2 sıra daha fazla (1 metrekare için yeni mibzer 7 sıra ve araştırma bulguları 5 sıra alınırsa) tohum ekersek tohum miktarını %40 daha fazla artırmış oluruz.

Tabi ki yeni mibzerle ekim yapan çiftçinin sıra arası mesafeyi dikkate alarak dekara ekilecek tohum miktarını düşürmesi beklenebilir. Fakat çiftçi bu yolu tercih etmemektedir. Yeni mibzerlerde sıra arası mesafe daraltılmasına rağmen, ekilecek tohum miktarında herhangi bir azaltmaya gidilmemektedir.

Gelecekte buğdayda yapılması planlanan ekim sıklığı çalışmalarında tarımsal mekanizasyon sanayisinin geliştirdiği ekim mibzerlerinin sıra aralıklarının (14 cm ve 12.5 cm) dikkate alınmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Ayrıca Türkiye’de buğday çeşidi geliştirme çalışmaları (açılan ve ileri kademelerde seleksiyon) 20 cm sıra aralığında ekilen parseller (tescil denemeleri de dahil) üzerinden yürütülmektedir. Çeşit tescil edildikten sonrasında, çiftçiye ulaşır ulaşmaz hem daha dar sıra aralığında (14 cm veya 12.5 cm) ve daha fazla tohum kullanılarak ekilmekte ve yetiştirilmektedir. İki farklı sıra aralığının (çeşidin geliştirilme sürecinde tercih edilen 20 cm sıra aralığı ve çiftçinin tercih ettiği 14 cm (ya da 12.5 cm) sıra aralığı) yeni buğday çeşitlerinin verim, kalite ve hastalıkları üzerine etkilerinin araştırması isabetli olacaktır. Belki bu konu üzerine yapılacak bir çalışmada iki farklı sıra aralığının etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılabilir. Fakat böyle bir araştırmadan çıkabilecek olası bulgular, belki de Türkiye’de yürütülen buğday ıslah programının tarla denemelerinin çiftçi şartlarına daha uygun çeşit geliştirilmesine katkı da sağlayabilir. Belki de tarımsal mekanizasyon sanayicisinin sıra aralığını (20 cm değil de) 14 cm veya 12.5 cm olarak tercih etme nedeni de anlaşılabilir. Böylelikle araştırmacının, sanayicinin ve yetiştiricinin farklı bakış açılarının nedenleri ortaya konabilecektir.